

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ И МЕХАНИЗМИ ПРИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ОДИТНАТА ДЕЙНОСТ НА СМЕТНАТА ПАЛАТА

УВОД

Сметната палата играе важна роля в изграждането на обществено доверие относно правилното стопанисване на публичните средства.

Подобряването на отчетността на публичните средства ще продължи да бъде предизвикателство за публичните власти. Намаляване на тежестта за одиторите ще бъде също толкова важно, предвид настоящия икономически климат, за да се гарантира, че регулаторите работят по координиран начин. Има много доказателства, които показват, че Сметната палата, вече прави това.

Ключово и може би първостепенно предизвикателство за държавния финансов контрол е да се разработи методология за одит, която да е насочена към „предотвратяване, а не да бъде лек“.

В системата на държавния финансов контрол, ролята на държавния одит трябва да бъде елемент от комуникационната система.

Съществуват проблеми и недостатъци за ефективното развитие на тази система. Текущото състояние на системата за държавен одит в България се характеризира със следните проблеми:

- липса на методологични аспекти на новите форми на държавен одит; и
- слаба връзка между структурата и динамиката на разходите с дългосрочните цели на държавната политика (няма ефективен мониторинг на изпълнението на държавни програми);

Обект на изследване е Сметната Палата, а предмет – одитната дейност на Сметната палата.

Цел на дипломната работа е да се определят основните насоки за развитие на системата за публичен външен одит в България въз основа на изучаването и обобщаването на опита, както и търсенето на начини за прилагане на подобрения в методологията на Сметната Палата.

За постигането ѝ в разработката се очаква изпълнение на следните задачи:

1) разкриване на теоретичната и методологична основа на контрола и одита в публичния сектор

2) анализ и характеризиране на дейността на Сметната Палата в България

3) анализ на основните предизвикателства за нейната одитна дейност и отправяне на препоръки за подобрения в методологията ѝ.

Методологическата основа на това изследване е систематичен и сравнителен анализ на съществуващите практики на правоприлагане и нормативната уредба на административните режими.

ГЛАВА 1 ТЕОРЕТИЧНИ И МЕТОДОЛОГИЧНИ ОСНОВИ НА КОНТРОЛА И ОДИТА В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

1.1 Същността на държавния финансов контрол, неговата роля в цялостната система на икономическо управление.

Възникването на финансите се случи в прехода от естествен икономически ред към редовен стокообмен и те са тясно свързана с развитието на държавата и нейните нужди от финансови ресурси. Един от основните признаци на финансите са тяхната парична форма и финансовите взаимоотношения с реален паричен поток. Реалният паричен поток настъпва във втория и третия етап процес на възпроизводство - при разпространението и обменна. На втория етап движението на стойността на парите се извършва отделно от движението на стоки и се характеризира със своето отчуждение (преход от едни собственици в други) или целева изолация (в рамките на един собственик). На третия етап разпределената стойност (в паричната форма) се обменя за стокова форма. Отделянето на самата цена тук не се случва. Така се осъществява вторият етап - едностранно движение на парична форма в стойност, а в третият - двустранно движение на стойности, едната с паричен израз, а другата - в стоков. От третия етап на възпроизводствения процес следват текущи обменни сделки, за които не се изисква публичен инструмент, така че финансите не са от значение. Областта на произход и функциониране на финансите е втората фаза на процеса на възпроизводство, на която се извършва разпределението на стойността за социален продукт по предназначение; участват икономически субекти, всеки от които трябва да получи своя дял готов продукт. Следователно, важен признак на финансите като икономическа категория е разпределителният характер на финансовите отношения. Финансите се различават значително от другите икономически категории, функциониращи на етапа на разпределение на разходите: кредит, заплати и цени. Първоначалната сфера на финансови отношения са

процесите на първично разпределение на стойността на социален продукт, като тази стойност се разделя на нейните компоненти и се формират различни форми на парични доходи и спестявания. Допълнителното преразпределение на стойност между субектите и спецификация на нейното предназначение се случва въз основа на финансите. Разпределението и преразпределението на стойността чрез финансовия процес задължително е придружено от движението на пари, които приемат конкретна форма на финансови ресурси. Те се формират от икономически субекти и държавата за сметка на различни видове парични доходи и се използват за продължение на възпроизводството, за материални стимули на работници, удовлетворение на социални и други нужди на обществото. Финансовите ресурси са материалните носители на финансови взаимоотношения, което ни позволява да отделим финансите от общия набор категории, участващи в разпределение на стойността. Това се случва независимо от социално-икономическите формации, въпреки формите и методите, чрез които се формират и използват финансови ресурси, вариращи в зависимост от промени в социалната природа на обществото. Използването на финансови ресурси се осъществяват главно чрез средствата със специален цел.

Финансите са парични отношения, възникващи в процеса на разпределение и преразпределение на стойността брутен социален продукт и част от националното богатство във връзка с формиране на парични приходи и спестявания от страна на стопански субекти, както и тяхното използване за възпроизводство, финансово стимулиране на работници, удовлетворяване на социални и други нужди на обществото. Условие за функционирането на финансите е наличието на пари, а причината за появата на финансите е необходимостта на икономическите субекти и държавата.

Финансирането е незаменимо, защото то позволява да се адаптира производството спрямо потребностите, предоставяне на удовлетворение за постоянно променящите се нужди на възпроизводството. Това се случва

чрез формирането на целеви парични цел. Развитието на социалните потребности води до промени в състава и структурата на създадените парични (финансови) ресурси на разположение на стопански субекти. С помощта на държавното финансиране се регулира мащаба на социалното производство в секторни и териториални аспекти, опазване на околната среда и на други социални потребности. Обективното финансиране е необходимо, тъй като нуждите са обусловени от обществото. Държавата може, предвид обективната необходимост от финансови отношения, да развие различни форми на тяхна употреба: въвеждане или отменяне на различни видове плащания, промяна на формата на финансовите ресурси и т.н. Държавата не може да създаде нещо, ако няма обективно подготвен курс на социалното развитие. Тя установява само форми на проява на обективно зрели икономически отношения. Без финансите е невъзможно да се предостави индивидуална и обществена циркулация на производствения капитал на разширена база за регулиране на секторната и териториалната структура на икономиката, за да се стимулира бързото внедряване на научни и технологични постижения така че да се отговори на обществените потребности.

Същността на финансите като специална сфера на разпределителни отношения се проявява главно чрез използването на разпределителната функция. Чрез тази функция се осъществява публичната цел на финансирането: предоставяне на всеки бизнес субект на необходимите за него финансови ресурси, използвани под формата на средства със специално предназначение.

Предметите на действие на разпределителната функция на финансите са стойността на brutния социален продукт (в неговата парична форма), както и част от националното богатство (което приема паричната форма). Субекти са юридически и физически лица (държавни предприятия, асоциации, организации, институции, граждани), които участват в процеса

на възпроизвеждане, на чието разположение се формират средства със специално предназначение. С помощта на финансите процесът на разпределение се осъществява във всички сфери на обществения живот - в производството на материали, в сферата на възпроизводството и потреблението. Финансите обхващат различни нива на икономическо управление: държавно, териториално, местно. Финансовото разпределение има многоетапен характер, което създава различни видове разпределение - вътрешно-икономическо, междуиндустриално, междубраншово, между териториално. Финансите, свързани с движението на стойността на даден социален продукт, изразен в парична форма, имат свойството да определят количествено (чрез финансови ресурси и средства) процеса на възпроизвеждане като цяло и неговите различни фази. Движението на финансовите ресурси формира основата на контролната функция на финансите. Тъй като финансите "проникват" във всички обществени отношения, всички негови сфери, всички нива на управление, те са универсално средство за обществен контрол върху производството, разпределението и обръщението на целия социален продукт. Благодарение на контрола на финансовата функция, обществото знае какви са пропорциите в разпределението на финансовите средства, дали своевременно са предоставени финансови ресурси на разположение на различни стопански субекти, доколко икономични и ефективно те се използват и т.н.

Има две страни на този икономически процес. Само в единството и в близко взаимодействие финансирането може да се прояви като категория на разпределение на стойността. Финансовата информация служи като инструмент за осъществяване на контролната функция на финансите. Това се заключава във финансовите показатели, налични в счетоводното, статистическото и оперативното отчитане. Финансовите показатели позволяват да се забележат различните аспекти на работата на